Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Brevis Instructio De Solido Ficto

Neller, Georg Christoph

[Trier], [MDCCLIX?]

VD18 13642987-ddd

urn:nbn:de:gbv:45:1-16318

Visual Library

BREVIS INSTRUCTIO
DE
SOLIDO FICTO,
Von dem
Fingirten Schilling,
UNA CUM PARERGIS
PRO EXERCITIO
QUALIFICANTE AD INAUGURALE TENTAMEN
AD DIEM 6. AUGUSTI AB HORA IX. USQUE AD XI.
PROPOSITA,
PRÆSIDE
PLURIMUM REVERENDO, PRÆNOBILI, CLARISSIMO, CONSULTISSIMOQUE VIRO, AC DOMINO,
D. GEORGIO CHRISTOPH. NELLER,
U. J. D., & ad Doctoratum Ss. Theologiæ admisso, Eminentissimi Principis Electoris, & Archi-Episcopi Trevirensis Consiliario Ecclesiastico actuali, Vicariatûs, & Consistorii Episcopalis Wirceburgensis Assessore pariter actuali, Ss. Cæsarearum Majestatum per Imperium, & Ditiones Austriacas Comite Palatino, insignis Collegiatæ Ecclesiæ ad S. Simeonem Treviris Canonico Capitulari, Syndico, & Bibliothecario, SS. Canonum in almâ, & antiquissimâ Universitate Trevirensi Professore Publico, ejusdémque, & inclytæ Facultatis Juridicæ Assessore,
DEFENDENTE
NOBILI, AC ORNATO DOMINO
GEORGIO MATHIA BERNARDO SEÜBERT,
Treviro, Jurium Auditore,
TREVIRIS *in Auditorio Juridico Majore Vici Tetradiani,*
Anno MDCCLIX.

Typis JOANNIS CHRISTOPHORI ESCHERMANN.

Landesbibliothek Oldenburg

OPPUGNANTES.

NOBILES, AC ERUDITI DOMINI,

D. JOANNES MICHAEL EBERHARD, ex Föhr, AA. LL. ac Philos. Magister, Ss. Theol. Emeritus.

D. JOANNES BAPTISTA HELBRON, ex Hilbringen, AA. LL. ac Philosophiæ Magister.

Jurium Auditores.

BIBLIOTHECA OLDENBURGENSIS

Landesbibliothek Oldenburg

Landesbibliothek Oldenburg

REVERENDISSIMO,
ILLUSTRISSIMO,
ET
EXCELLENTISSIMO
DOMINO,

D. FRANCISCO LUDOVICO CASIMIRO

S.R.I. COMITI DE WALDBOTT
A BASSENHEIM &c. &c.

Ecclesiarum Metropolitanarum, Moguntinæ, & Trevirensis, Cathedralis Eichstettensis, nec non Equestris S. Ferrutii in Bleidenstatt respectivè

CAPITULARI,

Insignis Ecclesiæ Collegiatæ ad S. Victorem Moguntiæ

SCHOLASTICO &c. &c.

DOMINO, AC MÆCENATI MEO PERQUAM GRATIOSO.

Landesbibliothek Oldenburg

Landesbibliothek Oldenburg

REVERENDISSIME, ILLUSTRISSIME, ET EXCELLENTISSIME S. R. I. COMES, MÆCENAS PERQUAM GRATIOSE.

Pro multis libris, & marcis beneficiorum, quæ Illustrissima Gens TUA, *nominatim bonæ memoriæ* CASIMIRUS FERDINANDUS ADOLPHUS, *Pro-Patruus, Vir primùm in sæculi, deinde in Christi militiâ integerrimus, póstque hunc ipse Excellentissimus Genitor Tuus* RUDOLPHUS, *Parenti meo exhibuerunt,* EXCELLENTIA TUA *ipsamet in filio humillimi servi continuat, ecquod clientelaris recognitionis redhibere potero hominium? Plus omnibus misit in gazophylacium vidua illa pauper, quæ* Marci 12. ℣. 42. *duo minuta, quod est quadrans, misit; eò quòd de penuriâ suâ miserit omnia, quæ habuit. Ego sanè sub initium legitimæ scientiæ, quâ me sustentare posthac cogito, plus pecuniæ non habeo, quàm* solidum: *hunc debitæ gratitudinis ergò mittere liceat in gratiosas Mæcenatis mei manus; &, licèt iste solidus naturâ suâ sit* fictus, *mens humillimi offerentis tamen sine quâvis fictione devota est, manebítque servitiis Bassenhei-*

Landesbibliothek Oldenburg

ſenheimianis. Sinceritas verè germana dignoſcitur multis à ſæculis eſſe character diſtinctivus WALDBOTTORUM *à* BASSENHEIM; *& vel ideò ſinceros clientes amant, ſimulatæ fidelitatis adulatores oderunt. Quapropter fiducia me ingens alit, hoc ſolidi ficti munuſculum, quantumvis exile, cordis tamen ſinceritate ſtipatum, ab* EXCELLENTIA TUA *repulſum haud iri; Cujus perenni tutelæ me demiſſiſſimè commendans, profundiſſimo reſpectu ſum, eróque ſemper*

REVERENDISSIMÆ & ILLUSTRISSIMÆ
EXCELLENTIÆ TUÆ

Servus, & Cliens humillimus
G. M. B. SEÜBERT.

Landesbibliothek Oldenburg

I. N. J. C.

I. SOlidorum tam est crebra in utroque jure, & aliàs mentio, ut titulo de V. S. præclaram navent operam, qui cum COVARRUVIA, aliísque JCtis, in deprehendendâ *verâ solidorum notione* desudant.

II. Nec minùs referent ei grates Ecclesiæ, & tot alii, quibus debentur veteres census medii ævi *sub nomine solidorum*, & sæpè minimum aliquid pro magno solvitur ex ignorantiâ monetæ; sæpè creditor, & debitor sumptuosis implicantur propterea litibus; interdum judex ipse nescit.

III. Est autem *solidus* duplex: 1) *Numeralis*, *fictus*, sive *quantitatis* in numerum specierum redactæ: 2) *Speciei*, si nempè certus quidam *numinus*, *in specie* cusus, vocetur *solidus*.

Landesbibliothek Oldenburg

IV. Solidus ſpeciei *alius* eſt *monetæ magnæ*, & *pretioſioris*, velut *ſolidus*, ſive aureus *Romanorum:* alius eſt *monetæ minutæ*, *curſibilis*, & *vilioris*, ùt ſchillingus Belgicus, Franconicus, Tremonienſis, & *Trevirenſis;* cujus poſtremi *nomen* jam longo tempore evanuit, tametſi *res ipſa* hodiéque ſuperſit.

V. Solidus *numeralis* quamcunque monetam ſub ſe complecti poteſt, ſicut *marca florenorum* legitur in *Extrav. 2. de empt. int. comm.* ordinariè tamen ſub ſe habet tantùm monetas *curſibiles*, & *minutas.* *

* Ita in Monetario Trevirenſi, quod magno Publici commodo nuper edidit Reverendiſſimus, & Illuſtriſſimus ab HONTHEIM *in Prodrom. H. D. T. Tom. II.*, legas pag. 1168. & ſeqq. ad annum 1336. Ein Schilling Trierischer Denari: ad annum 1342. Fünff und zwantzig Schilling Hallische: ad annum 1345. drey Schilling groſſorum novorum: ad annum 1347. zehen Schilling alter Turnos.

VI. De ſolido *aureo* non tractamus hìc, breviter notantes, quòd *in jure civili* verbo *ſolidi*, ſimpliciter poſiti, ſignificetur *aureus:* e. g. in *l.* 36. §. *ult. C. de donat.* Vid. BARTOL. in *l.* 5. *C. de ſuſceptor.* Non autem ſemper * *in jure canonico*, maximè, dum caſus eſt *de ſolido cenſuali*, aut *ex alio contractu*, ſive *ex legato*, vel *de pœnâ*, ex *Capitularibus* adoptatâ. Vid. *Can.* 20. & 27. *XVII. q.* 4. *Cap.* 10. *de ſepultur.*

* Communis interpretatio in *Can.* 1. & 8. *X. q.* 3. & *cap.* 16. *de offic. Ordinar.* ſolidum accipit pro *aureo*, ſive Gold-Gulden. Et in *cap. ult.* de Rer. perm. *ſolidum regalem* pro aureo Hungarico credimus eſſe ſumendum.

VII. Neque etiam hìc agimus de *ſolido ſpeciei* minutæ, ſed de *numerali;* id ex uſu experimentali monentes, quòd, ubi in legibus Francorum, Saxonum, & in contractibus Veterum, ſcribitur ſimpliciter *ſolidus*, intelligatur de *ſolido numerali*, tanquam antiquiore, & uſitatiſſimo; niſi ex contextu, vel aliunde, appareat, ſermonem eſſe *de ſolido ſpeciei.* *

Vid.

Landesbibliothek Oldenburg

* Vid. *H. D. T. Tom. I. pag.* 514. ad an. 1125. ubi: *veterem censum, id est, duos solidos.* Idipsum probat documentum originale anni 1303. his verbis: *Ecclesiæ S. Simeonis* 15. *solidos: in festo S. Andreæ* 7. *solidos, & 6. denarios, & in festo S. Simeonis* 7. *solidos, & 6. denarios alios antè dictos.*

Additio. Similiter, cùm *diversarum* monetarum possit esse solidus *numeralis*, si *purè* scriptum sit: *tot solidos dabit*, intelligentur *denariorum* solidi, utpote communissimè in commercium deductorum; nisi expressè addatur e. g. *grossorum, hallensium.* Idem est de *marcâ*, & *librâ*, quæ sunt connumerationes *denariorum*, nisi *alia moneta* exprimatur. Vid. *cap.* 2. *de arbitr. cap.* 13. *&* 16. *de cens.*, ubi de marcis; *Cap.* 21. *de præb. cap.* 7. *de pignor.*, ubi de libris; *Cap* 3. *de empt.*, ubi de libris, & marcis; *Cap.* 4. *de pign.*, ubi de libris, & solidis, *simpliciter positis.* Conf. Monetarium Trevirense ad annum 1223. Ein Marck Cölnisch, da 12. Solidi uff eine Marck gaen. Et alibi passim. Ita quoque in registro quodam censuali tantùm reperi annotatos simpliciter *solidos*, inspectis posteà literis contractûs, inveni, esse *solidos denariorum.* Id quod ante CUNONIS, & WERNERI tempora ordinarium erat; vix enim reperies *ante hos* monetam *cujusdam solidi in specie* in Treviratu.

VIII. Solidus *numeralis* est moneta ficta, *adjectitiæ qualitatis*, significans semper 12. *nummos* illius monetæ, quæ illi *in genitivo casu* postponitur: E. g. solidus grossorum sunt duodecim grossi: 5. solidi sterlingorum, de quibus in *cap.* 3. *de arbitr.*, sunt 60. sterlingi. *

* Et sic inter *numerales* monetas est solidus *infimæ*: nam *marca* est major librâ, *libra* major, sive plus, *solido.* Marca veluti *As* est, constans 12. solidis, solidus hujus assis *uncia*, libra plerumque *dextans.* Vid. infra §. 16. & 17.

IX. Hoc evidenter patet ex membranâ authenticâ S. Simeonis de anno 1304., ubi sic: *Quatuor solidis Trevirensium denariorum duntaxat exceptis, quorum tres solidi debentur Ecclesiæ S. Laurentii Trevir.*, & residui duodecim denarii *debentur hæredibus.* Item ex aliâ de anno 1334., ubi ex quâdam domo solvebantur *quadraginta*, & *unus* solidus Trevirensium denariorum, videlicet 30. solidi ad L. 10. solidi Brunoni, & *duodecim denarii* ad C. *

Landesbibliothek Oldenburg

* Ecce! Hìc ſolidus denariorum *quartus* conſiſtit in 12. *denariis*, & *quadragesimus primus*, ſive *reſiduus*, poſt aſſignatos 40., ſunt pariter *duodecim denarii.*

X. Diſertè idipſum ſcribit Chronicon *Limburgenſe* Joannis MECHTELII in laudato *Prodrom. Tom. II. pag.* 1098. *column.* 2. ad annum 1374., ubi ſic:

„ Pro notâ: Tres *hallenſes* faciunt unum *denarium:* DUODE-
„ CIM *hallenſes* faciunt *unum ſolidum* hallenſem, ſive *Album*
„ Colonienſem: *Tres ſolidi hallenſes* faciunt *unum ſolidum de-*
„ *narium.* Duodecim *ſolidi denarii* conſtituunt *marcam* uſua-
„ lem: *triginta ſolidi denarii* conſtituunt 90. *hallenſes ſolidos,*
„ ſive *totidem Albos* Colonienſes, ſed *antiquæ* valvationis, at-
„ que *optimæ materiæ* intellige; Erátque tunc unus Hallenſis
„ præſtantior moderno denario. *Solidus*, ein Schillingk;
„ *Solidus Hallenſis*, ein Schilling Heller; *Solidus denarius,*
„ ſive *denariorum*, ein Schilling Pfenning: *erántque utrin-*
„ *que* 12. *numero:* computántque in Senatu uſque modò 3. *al-*
„ *bos ſimplices* pro *uno ſolido* denariorum. Idem Chronicon pag. 1068. ad annum 1357. notat: „ Illo tempore *maldrum*
„ *caſeorum* conſtituebant 30. caſei, quodlibet maldrum æſtima-
„ batur 4. *ſolidis*, ſive 48. *denariis* bonis, ſeu electivis, gut-
„ Pfenning, der einer jeder 3. alte gute Heller macht,
„ exuperant 3. denarii (i. e. minùs tribus denariis) erant ſin-
„ guli caſei $4\frac{1}{2}$. computati. Confirmat pag. 1104. ad an. 1385.: „ Die Quart Wein galte zu Limpurg 8. Heller.
„ NB. 12. *hallenſes* faciunt *ſolidum hallenſem*, uti ſuprà jam
„ ſemel monui.

XI. Conſentiunt in hunc *duodenarium* numerum cum WEHNERO in *obſervat. pract.*, BESOLDO in *theſauro practico*, ECKARDO *ad leg. Salic.*, LINDENBROGIO, WACHTERO &c., teſte HÜBNERO in

Landesbibliothek Oldenburg

in Lexico, Itali, &, teste SCHNEIDEWINO *ad Inst. tit. de injur. num.* 17., Saxones. *

* Secundùm Speculum Saxonicum, quod in Vocabulario lit. S. ait: Ein Schilling seynd 12. Pfenning.

XII. Quámque vetus sit hæc solidi acceptio, ostendit Lex *Longobardorum* apud BALUZIUM Tom. I. Capitul. pag. 351. *De omnibus debitis solvendis, sicut antiquitùs fuit consuetudo*, per 12. denarios *solidi solvantur.* *

* Ex quo apparet, solidum Longobardis non fuisse monetam *speciei*, sed *numerum* denariorum.

XIII. Similiter *Franci*, quorum usibus assueti erant *Treviri*, tam in *mulctis*, quàm *contractibus*, per solidum intelligebant duodecim denarios. *

* Probat hoc Capitulare DAGOBERTI de anno 630. *Quodsi cum argento solvere contigerit*, pro solido duodecim denarios, *sicut antiquitùs est constitutum.* BALUZ. Tom. I pag. 37. & 825. Confer Capitulare KARLOMANNI in Synodo Liptinensi an. 743., & apud eund. pag. 149. Capitulare CAROLI M. Eâ *conditione*, *ut annis singulis de unaquâque casatâ* solidus, id est, duodecim denarii, *ad ecclesiam*, *vel monasterium* reddantur. Quoniam verò nonnulli *intermedii* Francorum Reges mulctam solidi exaltaverant ad 40. denarios, novitas hæc populo gravis, instante Remensi Synodo, per Capitulare correcta fuit, atque statutum: Ut *omnis solutio*, *atque compositio*, *quæ in lege salicâ continetur*, *inter Francos* per 12. denariorum solidum *componatur.* Du FRESNE in Glossar. verbo: *solidus.*

XIV. Ex quibus apparet, sollicitè discerni debere solidum *numeralem* à quovis *alio solido speciei*, qui non sit moneta *duodecim denariorum.* *

* Tales enim solidi, i. e. *minores duodecim denariis*, non solebant imputari in *libram*; quæ, si *minor* fuerat, constabat 10. solidis fictis; si *major*, 20. solidis: Hunc ultimum numerum solidorum imputavit in libram, id est, 240. denarios, conventio monetaria CUNONIS Trevir. cum WENCESLAO Bohemo, quà *Luxemburgi* Duce, de anno 1371., *Hist. Dipl. Trev. Tom. II. pag.* 255., nempè, ut cuderetur 1) *Aureus duplicatus*, ein Dubel-Gulden von Golde, qui ponderaret *duos aureos* Moguntinos *gravioris*

 ponderis,

Landesbibliothek Oldenburg

ponderis, sullent wihen zwene schwere Mentsche Gulden; 2) *Aureus simplex*, ein einleziger Gulden von Golde, der iglich soll wihen einen schweren Mentschen Gulden. Duplex debebat valere *tres libras*, simplex 30. *solidos*. Non potest hic sumi libra pro 120. denariis, ita, ut *tres libra* tantùm fecissent 360. *denarios*; aliàs *simplex* aureus per manifestam absurditatem fuisset *duplex* aureus, cùm trigesies 12. etiam sint 360.: igitur *tres libra* fuerunt 60. *solidi*, id est, 720. *denarii*; & *simplex* aureus *Moguntinus* una libra cum dimidiâ, id est, 360. denarii.

XV. His illustratur, quid voluerit ordinatio monetaria CUNONIS ejusdem cum FRIDERICO, & Civitate Coloniensi de anno 1372. in dicto *Prodrom. Tom. II. pag.* 1172. *col.* 2. Man soll schlagen

a) Wysse Penning, iglichen von 2. Schillingen.
Cleyn Penning, als
b) Von einem Schilling.
c) Einen von 6. Penningen, und
d) Einen von 2. Penningen.

Nempe *primus*, sive albus nummus *a*) fecit 24. denarios: *secundus b*) 12. denarios: *tertius c*) semissem *numeralis* solidi: *quartus d*) sextantem ejusdem solidi. *

* Econtra moneta argentea, quæ curreret *inter Treviros*, & *Luxemburgenses*, anno præcedente, puta 1371., erat *a*) *Grossus*, qui valeret 30. denarios, sive 5. Anglicos. *b*) *Argenteus* ejusdem materiæ, qui 18. denarios. *c*) *Anglicus* ejusdem materiæ, qui 6. denarios. Cùm itaque 360. denarii fecerint illum *florenum simplicem Moguntinum*, qui placuit inter Treviros, & Luxemburgenses, quilibet verò *illorum grossorum* 30. denarios, sequitur, quòd 12. tales grossi *Luxemburgico-Trevirenses* fecerint *unum* aureum *simplicem* Moguntinum, de cujus valore suo tempore plura. Econtra verò aureus, *Trevirensibus*, & *Coloniensibus* anno 1372. communis, valuit 36. solidos, sive 18. albos, de quibus suprà sub *a*) 24. denariorum, consequenter 432. denarios.

XVI. Atque, ut etiam suppositam hactenus, tum *marcæ*, tum *libræ* quantitatem, apud Treviros ordinariè magis receptam, demonstrem, Chronicon monetarium ad annum 1342. ait: *VIII. floreni valent* 6. *marcas*, 8. *Schilling*, *computando florenum pro* 10. *Schilling*.

Landesbibliothek Oldenburg

Schilling. denar. monet. Confluentinæ: igitur *una marca* erat 144. denarii, sive 12. *solidi denariorum*, prout jam anno 1223. Vid. suprà §. 7. in Not. *

* Econtra pro marcâ *Anglicanâ* ibidem pag. 1167. ad annum 1270. computantur 13. *solidi* 4. *denarii*, nempe 160. denarii.

XVII. *Libræ* valorem BESOLDUS, KÖHLERUS, aliíque de re monetariâ scribentes, præsertim *Saxonici*, post Speculum *Saxonicum* in Vocabulario, plerumque ponunt in *octies* 30. denariis, id est, 240.; *Trevirensia* autem monumenta variant, videntúrque habuisse *duplicem* libram, *majorem*, & *minorem*, sive *ordinariam*. *

* De *majore* librâ habeo Chartam authenticam anni 1336., ubi sic: *Ex quâ quidem domo solvuntur* 4. libræ, *annui*, *& perpetui census*, Trevirensium denariorum, *videlicet* 32. solidi *Domino Walramo de Moguntiâ*, 8. solidi *Domino Ordolpho*, *dicto Hewas*, *Scabino Trevirensi*, *meis fratribus*, 20. solidi *Domino Jacobo*, *dicto Ruvere*, *Scabino Trevirensi*, *meo sororio*, *singulis annis*; *Item* 20. solidi *religiosis Dominabus monialibus Claustri Pontisi Leonis*: hìc *quatuor libræ* evidenter sunt 80. *solidi*, proinde *una libra* 20. *solidi*. Monetam, *Luxemburgensibus*, *& Trevirensibus communem*, constituisse anno 1371. libram ad 20. solidos, suprà ostensum est §. XIV. Jam antè, videlicet anno 1222. notaverat CÆSARIUS Heisterbac., Ex-Abbas Prumiensis, sic: *Sunt in Avans mansus* 49. *cum manso indominicato. Solvit unusquisque* (id est, de 48. non-indominicatis) *pro pasto solidos duos*, *pro lino solidum unum*, *pro axilis*, *& scindalis denarios quatuor*, *pro lignario denarios quinque*, *pro porco donativo denarios quatuor. Solvunt libras* 9., *& solidos* 16., *singuli solvunt* 4. *solidos*, & 1. *denarium*. Hist. D. T. Tom. I. pag. 678., ubi manifestè libra sumitur pro 20. solidis. Accepi etiam ex quodam monasterio abbatiali observationem antiquæ monetæ, anonymi annotatoris, quantum suspicor sæc. XVI., ubi ponit; *una libra facit* 20. *solidos*; sed valdè malè intelligendo *solidos speciei minimos*. quorum juxta ipsum *tres* faciant *duos* denarios *rotatos*. Quis enim 12., vel 13. denarios somniet unquam veteribus fuisse libram? Igitur ubique intelliguntur *solidi ficti*; & varietas librarum effecit, ut aliis 10,, aliis 20. solidi essent libra. Monetarium Trevirense ad annum 1342. notavit: 2. *libra valent* 20. *Schilling*: 1. *libra valet* 10. *Schilling denar.* Cave ergò, ne passim, & ordinariè apud Treviros accipias pro librâ 240. denarios.

XVIII. Nunc ad quædam exempla *de solido ficto*. Gesta Trevirorum *Tom. II. Prodrom. pag.* 830. ad an. 1314. scribunt: *Isto tempore*

Landesbibliothek Oldenburg

pore fuit fames, permaximáque caristia in totâ istâ terrâ, ita, quòd maldrum siliginis vendebatur Treviris pro quinquaginta solidis *monetæ tunc gravis.* Quot erant graves denarii? ℞. 600. *

* Anno 1314, teste Monetario Trevirensi *pag. Prodrom.* 1167. *decem* denarii Trevirenses faciebant *grossum*, duodecim grossi *florenum*, quem censeo *sex capitellorum*; valuit ergò maldrum siliginis tunc 60. grossis, id est, mediis capitellis, sive 10. modernis florenis Rhenanis.

XIX. Secundùm chartam Archivi S. Simeonis anno 1328. emebantur 40. solidi *Turonensium parvorum*, sive denariorum, *censûs annui*, pro 40. libris dictæ monetæ. Quot denarii annui emebantur pro sorte 100.? ℞. 10. *

* Ast istud erat usurarium! ℞. In *mutuo* fuisset, in *emptione censûs* non erat. *Extrav. 1. int. com. de empt.* Vid. *Hist. Dipl. Trev. Tom. I. pag.* 789. *b.* 792. *b.* 811. *a.* 828. *a.*, ubi Rmus, & Illmus Author observavit, *usuras decunces* fuisse tunc receptas. Ordinatio Regio-Hispanica anno 1521. 5tâ Martii pro terris Germano-Hispanis reduxit has veteres usuras ad 16tum denarium, etiam quoad antiquas censuum emptiones.

XX. Monetarium Trevirense ad annum 1345. ponit: *Tres solidi grossorum novorum* valent 30. *solid. denarior.* Prodrom. *Tom. II. pag.* 1169. Tres *solidi grossorum* sunt 36. grossi. Triginta *solidi denariorum* sunt 360. denarii: Erat igitur quilibet grossus 10. denarii.

XXI. Chronicon MECHTELII scribit ad annum 1375.: Es galte zu Lympurg in dem Ernd das Malter Korns 1. Gulden unter der Sichelen; darnach bald 10. Schilling Pfenning: annotátque: „ 10. Schilling Pfenning, *sive* 10. *solidi de-* „ *nariorum*, *æquiparabant Turonensibus* 15., *sive* 30. *albis*: *tanti* „ *vendebatur maldrum siliginis.* *

* Hoc notabat ad significandum *vile* frumenti *pretium.* Decem solidi denariorum erant 120. denarii: totidem faciebant 15. Turonenses, de quibus ille; itaque *Turonensis unus* faciebat *octo denarios*; albus verò quatuor. *Florenus* 24. albos, sive *Trevirenses Triarios.* Per *denarios* accipe sic dictos *rotatos*

Landesbibliothek Oldenburg

rotatos, gravissimos nempè *Crucigeros Imperii*, gute Reichs-Kreutzer, quorum octo faciunt 10. Crucigeros, *graves* Trevirensibus *nuncupatos*, comparatione videlicet *Crucigerorum Trevirensium*; dum econtra in Superiore Germaniâ Crucigeri Rhenenses vocantur *leves Crucigeri*, leichte Kreutzer, & bacio Rhenensis, cujus isti sunt quarta pars, ein leichter Batzen; noster autem Triarius, sive (ùt eum Exteri vocant) *bacio Petrinus*, appellatur ibi ein guter Batzen. Quibus assumptis videbis, *maldrum siliginis* valuisse Limburgi messis tempore 2. *florenis Rhenanis*, paulò post messem *duobus cum dimidio*.

EXERCITIUM

Pro rei monetariæ Studiosis

Ex Chron. Monetar. Trevir. ad annum 1347. Prodrom. Tom. II. pag. 1170.

Man ist schuldig gewest 275. Libras, und 10. Schilling gewisser alter Turnos, jeglicher ad 21. Trierische Pfenning. In Abschlag dessen hat man geben

Schild-Gulden = = 825. Jeden ad 23. Solidos Trevir. denar.

Regalen = = = = 50. Jeden ad 12. = =

Kleine Florentzer-Gulden 938. Jeden ad 18. = =

Machen an gewissen alten Turnessen 90. Lib. 8. Schilling, 18. Trierische Pfenning.

Noch empfangen 500. Florentzer-Gulden, berechnet vor 25. Libras gewisser Turnos.

Also bliebe man noch schuldig 160. Libr. 3. Schilling vorgemeldter grosser Turnos.

QUÆR. An computus sit rectus, & an libra hìc sumatur pro 10. solidis, an pro 20.?

I. O. G. D.

Landesbibliothek Oldenburg

PARERGA

Ex Jure Gentium.

TEXTUS.

H*Æreditatum duplex conditio est, nam vel* ex testamento, *vel* ab intestato *ad vos pertinent:* §. ult. Inst. Per quas personas.

SCHOLION. *Posterior* quoad liberos, *non* quoad collaterales, *est juris gentium, prior* quoad neutrum genus *personarum.*

Ex Jure Canonico.

Ad Tit. VII. Lib. III.

Institutio authorizabilis *ita est* Episcoporum propria, *ut nullus, manens Episcopo subjectus, eam præscribere possit.*

Ad Tit. VIII.

I. *Beneficium*, de jure tantùm *vacans, potest conferri, inscio etiam possessore, sed* sine possessione datâ.

II. Ipso jure *non vacat* quodlibet *beneficium* residentiale *per adeptionem secundi* incompatibilis.

III. *Multò minùs* non-residentiale, *licèt* sufficiens, *per consecutionem secundi* pariter sufficientis, *sive* residentialis, *sive* non-residentialis.

Landesbibliothek Oldenburg

Ad Tit. IX.

I. *Vacante Episcopatu jurisdictio* ordinaria, *nec non* à jure delegata, *ad Capitulum Cathedrale* devolvitur, *non* revolvitur, *ùt putat* BÖHMERUS.

II. *Quanquam ad eam non pertineant facultates* quinquennales, *quas Papa solet* pro dispensationibus *concedere Episcopis Germaniæ, & aliis Româ remotis.*

III. *Potest tamen contingere casus, quo Capitulum Cathedrale, non-existente aliquo, qui dictas facultates habeat, dispenset.*

Ad Tit. X.

Non est opus consensu Capituli, si Episcopus quinquagesimam, *vel* centesimam *partem, quâ mensa ejus carere potest, conferat in dotationem alicujus monasterii.*

Ad Tit. XI.

I. *Episcopus non tantùm est Caput* Ecclesiæ, *sed etiam* Capituli, *Cathedralis, licèt (quod rarò contingit) hoc sit* exemptum.

II. *Hinc potest* semper *interesse Capitulo, nisi in causis, se, vel suos concernentibus, idque* cum voto.

Ad Tit. XII.

Propter bonum pacis potest ab Episcopo imponi pensio, recessuro à lite ad dies vitæ persolvenda, non solùm personæ, *sed etiam* beneficio.

CASUS CANONICUS.

Erat cibus Salomoni per dies singulos 30. cori similæ, & 60. cori farinæ, 10. boves pingues, & 20. boves pascuales, & 100. arietes,

Landesbibliothek Oldenburg

exceptâ venatione cervorum, caprearum, atque bubalorum, & altilium. *III. Reg.* 4. QUÆR. Quantum auferre aliquis debuerit Salomoni, ut grave peccatum furti committeret? ℟. Explosâ opinione, quæ furti mortalitatem *à victu læsi diurno* metitur, tantum, quantum *absolutè*, id est, sine respectu ad Salomonem, non potest dici *res moraliter parva.* Vid. S. THOMAM 2. 2. *quæst.* 66. *art.* 6. *ad* 3.

Ex Jure Civili.

Ad Tit. I. Lib. I. Cod.

Cunctos Populos à Principe suo modaliter cogi *posse ad tenendam, non modò* Evangelicam doctrinam, *sed etiam* traditionem *ejus* Apostolicam, *Romano-Catholicam, probat* l. 1. C. h. t.

Ad Tit. II.

Quidquid per jus commune liberum est cuivis de populo, *in ejus contrarium Clerus, & Ecclesiæ per statuta locorum particularia trahi nequeunt, etiamsi populus* libertatem juris communis *amisisset.* Auth. *Cassa.* h. t.

Ad Tit. III.

Ad ea etiam, quæ Deo relinquuntur, *legem falcidiam pertinere,* l. 1. §. 5. ff. ad leg. falcid. *scripserat: retinuit* l. 49. princ. & §. 2. C. de Episc.; *nec sustulit* Nov. 131. cap. 12.

Ad Tit. IV.

Disparati casus sunt l. 8. C. h. t. & Nov. 121. cap. 21.; *hinc ista illam non corrigit quoad* inappellabilitatem *judicii Episcopalis* electi.

Ad

Landesbibliothek Oldenburg

Ad Tit. V.

Hæreticis mortis *supplicium non dictat* Ecclesia, *sed* sæcularis Principatus; *quem tamen* sine quovis discrimine *usque illuc procedere non debere, satis ostendunt Leges hujus tituli, & temporum historia.*

Ad Tit. VI.

Anabaptistas capite plecti jubent Recessus Imperii Sæc. XVI., non quà seditiosos *præcisè, sed quà* rebaptizantes, *ex hæresi* pædo-baptismum *non adhibentes, &* in hanc praxin seducentes *plebem.*

Casus Civilis.

Prodigus declaratus, piè ad mortem dispositus, sine decreto relaxatorio curatelæ, facit testamentum, in quo pro redemptione captivorum legat mille, amico de familiâ benè merito quingentos, in reliquis instituit hæredem *Hilarium*, quocum solebat sua ante interdictum bonorum prodigere. Quær. Quid horum pro valido sustinendum sit? ℞. Nihil horum.

Ex Jure Publico S. R. I.

Clausula Art. 4. Pac. Ryswic. Religione tamen Catholicâ *&c. primitùs quidem à Statibus S. R. I. Protestantibus fuit contradicta, mox ab omnibus in ratificatione Pacis acceptata, suborto ob Hispanicam successionem bello abolita* ipsis visa, *post Pacem Badensem, & reliquas* aboleri petita. Quær. *An, his stantibus, Catholici per Palatinatum, qui se unicè fortè in illâ clausulâ sustentant, ab exercitio Religionis dejecti, defendere se possint* possessorio summario *sub scuto clausulæ?* ℞. *Sine dubio.*

Ex Jure Feudali.

Feudum solare *non est quidem* Non-Ens, *non est tamen* feudum.

Ex

Landesbibliothek Oldenburg

Ex Jure Criminali.

Clericum pro confessione eliciendâ *torqueri posse, non est fundatum in jure.*

Ex Statutis Trevirensibus.

Decimæ Ecclesiasticæ, à Laicis possessæ, non comprehenduntur sub Edicto prohibitivo *de anno* 1655.; *sed manent* sub terminis juris Canonici communis.

Historicum.

Inde à S. PETRO, Cathedram Romanam fundante, schismata *quidem* electionum *Romæ initium habuerunt, ast* nulla hæresis.

J. O. G. D.

Landesbibliothek Oldenburg